

Warszawa, dnia 3 lutego 2011 r.

GENERALNY DYREKTOR OCHRONY ŚRODOWISKA

Michał Kietsznia

DON-OO.600.1.2011.TF

**Stowarzyszenie Ochrony Krajobrazu
i Architektury Sudeckiej**
ul. Staszica 12
58-540 Karpacz

Odpowiadając na pismo z dnia 29 grudnia 2010 r., którym zwróciliście się Państwo o udzielenie odpowiedzi na następujące pytania:

1. *Czy fakt, że stanowisko sóweczki znajduje się w odległości 700 m od planowanej inwestycji, ma istotne znaczenie dla przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko przedsięwzięcia polegającego na budowie wyciągu narciarskiego i infrastruktury towarzyszącej?*
2. *Czy istnieje ryzyko, że ww. inwestycja będzie generować znaczące oddziaływanie na właściwy stan ochrony sóweczki?*

Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska stwierdza, jak poniżej.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 28 września 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną (Dz. U. z 2004 r. Nr 220, poz. 2237), sóweczka *Glaucidium passerinum* jest gatunkiem objętym ochroną ścisłą oraz wymagającym ochrony czynnej. Umieszczona została w Polskiej czerwonej księdze zwierząt (Głowaciński Z. (red.). 2001. *Polska czerwona księga zwierząt. Kregowce*. Państwowe Wydawnictwo Rolnicze i Leśne. Warszawa), w której otrzymała kategorię LC – gatunek mniejszego ryzyka, ale wymagający szczególnej uwagi. Chroniona jest także z mocy prawa wspólnotowego, jako gatunek umieszczony w załączniku I dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa, dalej: Dyrektywa Ptasia. Sóweczka stanowi przedmiot ochrony obszaru specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 „Karkonosze” (PLB020007), który został wyznaczony rozporządzeniem Ministra Środowiska

z dnia 5 września 2007 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. Nr 179, poz. 1274 i 1275).

Terytoria sóweczki obejmują obszar od ok. 1 km² (Mikusek R. *Sóweczka*. 2004. W: Gromadzki M. (red.). *Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000. Tom 8*. Ministerstwo Środowiska. Warszawa), do ok. 1,5 km² w Górach Stołowych (Mikusek R. 2009. *Sóweczka *Glaucidium passerinum**. W: Chylarecki P., Sikora A., Cenian Z. (red.). *Monitoring ptaków lęgowych. Poradnik metodyczny dotyczący gatunków chronionych Dyrektywą Ptasią*. GIOŚ. Warszawa) czy 2 km² (Mikusek R. 2006. *Sóweczka*. Ptaki Polski 2: 12-16). Co do zasady, im siedlisko bardziej zasobne, dogodnie dla sóweczki (np. drzewostany w parkach narodowych lub inne o charakterze zbliżonym do naturalnego), tym wielkość rewiru jest mniejsza, natomiast im gorsze siedlisko (np. intensywnie użytkowane lasy gospodarcze), tym jest on bardziej rozległy (sięgający 2 km² lub nawet więcej). Jednocześnie należy zauważyć, iż, zgodnie z kopią ekspertyzy faunistycznej dla obszaru planowanego przedsięwzięcia, stwierdzenie sóweczki opiera się na dwukrotnej obserwacji samca odzywającego się głosem godowym. Jako że samce tego gatunku mogą nawoływać także przy granicy terytoriów (Mikusek R. 2009. *Sóweczka *Glaucidium passerinum**. W: Chylarecki P., Sikora A., Cenian Z. (red.). *Monitoring ptaków lęgowych. Poradnik metodyczny dotyczący gatunków chronionych Dyrektywą Ptasią*. GIOŚ. Warszawa), obserwacje takie nie wskazują *de facto* gdzie znajduje się centrum tego terytorium. Faktycznie może ono znajdować się dużo bliżej planowanej inwestycji, a w skrajnym przypadku – na jej terenie. Dla bezspornego wyjaśnienia tej kwestii zasadne byłoby przeprowadzenie wiosną poszukiwań zajętej dziupli i dopiero na tej podstawie określenie odległości dzielącej stanowisko sóweczki od obszaru przedsięwzięcia. Niemniej, uwzględniając obecnie dostępne dane (obserwacje nawołujących samców w odległości 700 m od planowanej inwestycji), zasadne jest by stwierdzić, że istnieje prawdopodobieństwo, że przedsięwzięcie to narusza obszar stałego bytowania sóweczek. Istotne znaczenie ma w tym przypadku biologia lęgowa gatunku. Jest to bowiem ptak osiadły, a ta sama para może gniazdować w jednym miejscu przez wiele lat, wykazując przywiązanie do zajmowanego terytorium i dziupli lęgowej (Mikusek R. *Sóweczka*. 2004. W: Gromadzki M. (red.). *Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000. Tom 8*. Ministerstwo Środowiska. Warszawa oraz Mikusek R. 2006. *Sóweczka*. Ptaki Polski 2: 12-16). Co istotne, sóweczka najczęściej zimuje w obrębie arealu lęgowego i w jego bezpośrednim sąsiedztwie. Samce wykazują zachowania terytorialne już w połowie lutego, a zatem w pełni sezonu narciarskiego.

Wśród głównych zagrożeń dla gatunku wymienia się m. in. utratę siedlisk (Mikusek R. *Sóweczka*. 2004. W: Gromadzki M. (red.). *Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000. Tom 8*. Ministerstwo Środowiska. Warszawa). Z kolei, jako kluczowe zagrożenia dla ostoi „Karkonosze” wymienia się płoszenie ptaków, penetrowanie, wydeptywanie i niszczenie siedlisk, zwłaszcza przy szlakach i obiektach turystycznych oraz rozbudowę infrastruktury turystycznej, w tym narciostady i wyciągi (Gramsz B, Rapała R. 2010. *Karkonosze*. W: Wilk T., Jujka M., Krogulec J., Chylarecki P. (red.). *Ostoje ptaków o znaczeniu międzynarodowym w Polsce*. OTOP. Marki).

Realizacja przedsięwzięcia może zatem wiązać się z takimi oddziaływaniami (które mogą okazać się znaczące) na gatunek, jak:

- utrata terenów żerowiskowych oraz potencjalnych terenów lęgowych, związana z wycinką drzew i przekształceniami terenu w granicach obszaru wykorzystywanego przez sóweczkę,
- płoszenie i niepokojenie ptaków pojawiających się w okolicach inwestycji zarówno na etapie jej budowy, jak i eksploatacji. Oddziaływanie to może wystąpić także poza terenem inwestycji. Ma to szczególne znaczenie właśnie w przypadku takich działań, jak użytkowanie infrastruktury narciarskiej i inne z tym związane, których oddziaływanie może być odczuwalne daleko poza granicami samej inwestycji (np. narciarstwo pozatrasowe, penetracja turystyczna, hałas), a skala tego wpływu jest trudna do precyzyjnego określenia.

Jak wynika ze Standardowego Formularza Danych dla obszaru specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 „Karkonosze”, w ostoi tej występuje od 5 do 10 par sóweczek. Natomiast zgodnie z najnowszą publikacją traktującą o polskich ostojach ptasich posiadających znaczenie międzynarodowe, w granicach ostoi „Karkonosze” występuje 36-40 par (Gramsz B, Rapała R. 2010. *Karkonosze*. W: Wilk T., Jujka M., Krogulec J., Chylarecki P. (red.). *Ostoje ptaków o znaczeniu międzynarodowym w Polsce*. OTOP. Marki). Hipotetycznie zatem, zakładając, że w analizowanym przypadku inwestycja będzie negatywnie oddziaływać na stwierdzone stanowisko sóweczki, wpływ ten obejmie od ok. 2,5-2,8% (jeśli przyjmie się szacunek na poziomie 36-40 par) do ok. 10-20% (przy 5-10 parach) karkonoskiej populacji gatunku. Wartości te należy uznać za wysokie lub nawet bardzo wysokie, co oznacza, że utrata choćby jednego stanowiska sóweczki będzie znacząco negatywnie oddziaływać na właściwy stan ochrony gatunku. Co więcej, nawet jeśli sóweczki nie opuszczą zajmowanego terytorium, ale nastąpi choćby obniżenie sukcesu rozrodczego tej pary, przy uwzględnieniu wielkości populacji zamieszkującej Karkonosze, może to również stanowić znacząco negatywne oddziaływanie. Takie stanowisko znajduje odzwierciedlenie w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości, który uznał, iż zniszczenie (wskutek budowy infrastruktury narciarskiej) siedlisk chronionych gatunków ptaków,

na powierzchni odpowiadającej zaledwie 0,0041% (2,5 ha) powierzchni obszaru specjalnej ochrony ptaków, stanowiło istotne pogorszenie stanu ochrony tych gatunków (tak: wyrok z dnia 20 września 2007 r. w sprawie C-304/05 Santa Catherina Valfura). Podobnie w wyroku z dnia 13 grudnia 2007 r. w sprawie C-418/04 Ireland birds, Trybunał uznał za znaczące zniszczenie siedliska ptaków o powierzchni odpowiadającej 0,08% powierzchni obszaru specjalnej ochrony ptaków. Na zniszczonym terenie obserwowano m. in. 0-10 osobników krwawodzioba *Tringa totanus* (0,5% populacji), 0-5 os. kulika wielkiego *Numenius arquata* (0,26% populacji) - gatunków ptaków istotnych z punktu widzenia klasyfikacji obszaru jako ornitologicznie znaczącego. Co więcej, należy mieć na uwadze, że żaden z ww. gatunków nie został uwzględniony w załączniku I Dyrektywy Ptasiej i mogą one stanowić przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 jedynie na podstawie art. 4 ust. 2 tej Dyrektywy, a ponadto są to gatunki migrujące, o znacznych - w przeciwieństwie do osiadłej sóweczki - możliwościach lokomotorycznych.

W analizowanym przypadku nie można zatem jednoznacznie wykluczyć możliwości wystąpienia znacząco negatywnego oddziaływania realizacji inwestycji na populację sóweczki. Podstawowymi zasadami jakimi organy administracji kierują się przy ocenie możliwych oddziaływań przedsięwzięć są „zasada przezorności” oraz „zasada prewencji”. Są to podstawowe, powszechnie przyjmowane w Europie, zasady podejścia do ochrony środowiska. Stanowią one jedną z podstaw polityki Wspólnoty w dziedzinie ochrony środowiska. Nie są przy tym tylko ogólną wytyczną, ale wywodzą się z obowiązujących przepisów prawa europejskiego - znajdują swe źródło w art. 191 ust. 2 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE C z dnia 30 marca 2010 r. Nr 83/47 - wersja skonsolidowana). W myśl powyższych zasad, polityka Unii Europejskiej w dziedzinie środowiska stawia sobie za cel wysoki poziom ochrony, z uwzględnieniem różnorodności sytuacji w różnych regionach Unii i opiera się na zasadzie ostrożności oraz na zasadach działania zapobiegawczego, naprawiania szkody w pierwszym rzędzie u źródła i na zasadzie „zanieczyszczający płaci”. Zasada przezorności zobowiązuje instytucję lub osobę, która zamierza podjąć określone działania do udowodnienia, że jej działalność nie spowoduje zagrożenia dla środowiska. Z kolei zasada prewencji zakłada konieczność rozważenia potencjalnych skutków określonego działania i podjęcia na podstawie tej analizy działań zapobiegawczych. Obie wskazane zasady znajdują odzwierciedlenie w art. 6 dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory. W krajowym porządku prawnym zostały one wprost wyrażone w art. 6 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150, ze zm.), zgodnie z którym, kto podejmuje działalność mogącą negatywnie

oddziaływać na środowisko, jest obowiązany do zapobiegania temu oddziaływaniu (ust. 1), oraz, kto podejmuje działalność, której negatywne oddziaływanie na środowisko nie jest jeszcze w pełni rozpoznane, jest obowiązany, kierując się przezornością, podjąć wszelkie możliwe środki zapobiegawcze (ust. 2) (zob. wyroki Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 28 września 2010 r., sygn. akt: IV SA/Wa 1402-1404/10).

Zgodnie z zasadą przezorności, jeśli nie można wiarygodnie uzasadnić, że oddziaływanie jest nieznaczające, to należy przyjąć, że może być ono znaczące. Racjonalne wątpliwości co do ryzyka wystąpienia oddziaływania są przesłanką na rzecz dokonania rzetelnej oceny i zawsze interpretuje się je „na korzyść środowiska” a nie „na korzyść inwestycji”.

Kwestie związane z koniecznością respektowania powyższej zasady zostały szeroko omówione w oficjalnych wytycznych metodycznych Komisji Europejskiej dotyczących ocen oddziaływania planów i przedsięwzięć na obszary Natura 2000 (zob. ‘Ocena planów i przedsięwzięć oddziałujących na obszary Natura 2000’. Wytyczne metodyczne dotyczące przepisów artykułu 6(3) i 6(4) Dyrektywy Siedliskowej 92/43/EWG. Komisja Europejska 2002. Tłumaczenie polskie. WWF 2005 oraz ‘Communication from the Commission on the precautionary principle’ European Commission COM(2000) 1 final. Brussels 02.02.2000).

Ponadto, jak stwierdzano w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości, zezwolenie na realizację planu lub przedsięwzięcia może zostać udzielone jedynie pod warunkiem, że właściwe władze krajowe uzyskają pewność, iż plan lub przedsięwzięcie nie będą miały negatywnych skutków dla obszaru, którego dotyczą. Ma to miejsce wówczas, gdy z naukowego punktu widzenia brak jest racjonalnych wątpliwości, że skutki takie nie wystąpią (por. wyrok z dnia 7 września 2004 r. w sprawie C-127/02 Waddenvereniging i Vogelbeschermingsvereniging oraz wyrok z dnia 26 października 2006 r. w sprawie C-239/04 Castro Verde).

Konkludując, w przedmiotowej sprawie kwestia ewentualnego znacząco negatywnego oddziaływania inwestycji na populację sówecki winna być przedmiotem szczegółowej analizy, a zezwolenie na realizację przedsięwzięcia – wydane dopiero po upewnieniu się, że takie oddziaływanie nie wystąpi.

GENERALNY DYREKTOR
OCHRONY ŚRODOWISKA
Michał Kleczka

a/a